kwartaalblad van de Vereniging Dorpsbelang Hees | losse nummers €2,50 | jaargang 21 | december 2011

de stenen bank

In dit nummer...

Korte dagen, snel donker, kou... Dan lekker lezen in *de Stenen Bank*! Met onder andere de uitslag van de ballonnenwedstrijd van het Bouwdorp, over de puinbreker, het voorontwerp van het bestemmingsplan en de verkiezing van de beste verkoper/verkoopster van Hees. Ook de *Stenen Bank-berichten* is goed gevuld.

De redactie van *de Stenen Bank* wenst iedereen veel leesplezier, fijne feestdagen en een goede start van een gezond en gelukkig 2012.

“Zo hingen we ertussenin”

Afscheid van de laatste tuinderij van Hees

Voor de derde keer in de agrarische geschiedenis van de familie Van Raaij moet er plaats gemaakt worden voor uitbreiding van een weg en/of kanaal in Hees. Na zo’n 125 jaar Heese familiegeschiedenis is nu het einde in zicht voor de familie en de laatste nog volop in bedrijf zijnde tuinderij in deze omgeving. De laatste groentekwekers van Hees gaan elders proberen een nieuwe toekomst op te bouwen. Gert-Jan van Raaij blikt terug.

Door: Gert-Jan van Raaij

Het begon met mijn overgrootouders die rond 1920 moesten verhuizen voor het Maas-Waalkanaal. In 1962 verhuisden mijn grootouders samen met mijn vader en zijn drie zussen vanwege de aanleg van de Energieweg van een pand op de hoek van de Dr. de Blécourtstraat en de Dorpsstraat naar perceel en pand aan de Energieweg 27. Na vijf jaar nam mijn vader samen met mijn moeder het bedrijf van mijn grootouders over en hebben zij na 38 jaar het stokje weer aan mij en mijn gezin doorgegeven. Inmiddels is ons bedrijf uitgegroeid tot enkele honderden hectares landbouwgrond waarop wij de producten zoals witlof (deels biologisch) verbouwen, jaarlijks op verschillende plaatsen in verband met vruchtwisseling. De meeste producten worden in Nijmegen voor de consumptie verder verwerkt.

»

Foto: Frank Jongejan

Winteragenda Hees

→ Nieuwjaarsborrel	zaterdag 14 januari, 19.30 – 22 uur, Petruskerk	› zie p. 1 van *berichten*
→ Carnaval-knutselmiddag	zaterdag 28 januari, 14 – 16 uur, aula Lanteerne	› zie p. 8
→ Concert Nijmeegs Strijkersgilde	zondag 4 maart, 15 uur, Petruskerk	› zie p. 7

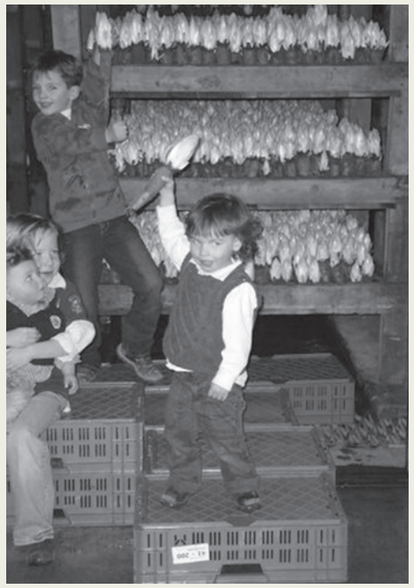

Witlof | Foto: familie Van Raaij

Nu zes jaar later is het ook ónze beurt om dit geliefde plekje te verlaten. Het was een bijzonder stekkie onder de rook van Nijmegen. Wij zaten met onze biologische groenten op een A1-locatie – deze locatie vonden we jammer genoeg nergens meer. Sommige ontwikkelingen houden we niet tegen.
Wij hoorden niet bij de stad en ook niet echt bij een dorp. Hier werd door enkele Heese bewoners wel eens over die 'boerkes' gesproken (vonden we niet leuk maar zo werd er tegen ons aangekeken). In de dorpen om ons heen zei men tegen onze dochtertjes: "Daar hebben we de stadse dametjes", terwijl hier op onze stek aan de Energieweg ook de stad ver te zoeken was. Zo hingen we ertussenin maar naar volle tevredenheid. Wij hadden het prima naar onze zin ook wat de exploitatie van ons bedrijf betrof, wij wisten niet beter.
Het vervelendste om weg te gaan is het voor onze kinderen (9, 7 en 5 jaar). Ze hebben fantastische vriendinnen en vriendjes, alle drie een buitenschoolse nevenactiviteit en dan zo plotsklaps (althans voor hen) uit de hun zo vertrouwde omgeving weggerukt te worden, doet even pijn. Ook voor ons zal het even wennen zijn!
Na alles wat we geprobeerd hebben om toch in de directe omgeving te kunnen blijven, is het ons niet gelukt, hoe graag we dat ook wilden. Bij diverse omliggende gemeentes bleek het ontzettend moeilijk om aan de vergunningen te komen welke nodig zijn voor ons soort bedrijf. Uiteindelijk is het het Land van Cuijk geworden.
Reeds vele agrarische ondernemers uit Hees zijn ons al tijden geleden voorgegaan om elders een nieuw bestaan op te bouwen; van velen van hen horen we nog de nostalgische verhalen van toen ze er nog woonden; straks komen daar de onze bij. Zo gaan de dingen aan de rand van een stad en zo zullen ze blijven gaan.
Voor iedereen alle goeds en bedankt dat u de tijd hebt willen nemen om dit afscheidsstukje van uw laatste Heese agrarische ondernemer te lezen.

Puinbreker aan de rand van Hees komt er toch

Door: Ton van Seters

De Vereniging Dorpsbelang Hees heeft in 2010 bij Gedeputeerde Staten van Gelderland bezwaar aangetekend tegen de vestiging van een puinbreker aan de Ambachtsweg door de firma Puinrecycling Nijmegen (PRN). De provincie heeft ondanks alle protesten toch een milieuvergunning verleend aan PRN.
Eind 2010 tekenden de gemeente Nijmegen en de Vereniging Leefmilieu, mede namens onze vereniging, tegen dit besluit beroep aan bij de Raad van State. Door het lawaai van de puinbreker, die niet in een hal wordt geplaatst, past het bedrijf niet in het geluidszoneplan dat door de gemeente is vastgesteld. Onlangs heeft de Raad van State het beroep echter afgewezen.
Dit betekent dat PRN aan de rand van Hees binnenkort mag gaan beginnen met het breken, zeven, bewerken en opslaan van 200.000 ton puin per jaar. De hoeveelheid industriegeluid aan de noordkant van onze wijk zal daardoor zeker toenemen.

Foto's: Frank Jongejan

Rappers en Strijkers

Recensie VDH-jubileumconcert

Door: Dick van Eck

Met een ietwat afwachtende houding begaf ik mij zaterdagavond 15 oktober naar het jubileumconcert van onze Vereniging Dorpsbelang Hees. Wat moet nou zo'n rappende stadsdichter met een Stravinskyballet... Maar wat was het mooi, dat concert met die strijkers en die stemmen.
Het was niet alleen een goede, maar ook een mooie keuze om het Nijmeegs Strijkersgilde naar Hees te halen. In de ambiance van ons eeuwenoude kerkje bracht het ensemble, onder bezielende leiding van Jeppe Moulijn, muziek ten gehore – een ingetogen lyrische Mozart, honderd jaar oude muziek van Respighi en Stravinsky en de kersverse muziek van Tom Smolders. En dat alles vocaal omgeven door een prachtige mezzo-sopraan (Ellen van Beek) en ja, die rappende stadsdichter Dennis Gaens.
De omgeving van ons kerkje maakte de mini-opera van Respighi bijna tot kamermuziek, terwijl het speciaal voor dit concert gecomponeerde strijklied van Tom Smolders me ook erg aansprak. "Ik weet niet waar ik sterven zal," sprak Dennis, maar er zijn mindere momenten in het leven om te verscheiden. Opnieuw erg mooie en intieme muziek.
In Stravinsky's muziek dansten de woorden van de kansel. Dit keer was het Dennis die voor muze speelde en niet die drie van Apollo.
Het begint erop te lijken, dat het Nijmeegs Strijkersgilde in Hees zijn thuishaven heeft gevonden, want in maart 2012 komen ze weer (zie p. 7). Ik verheug me er nu al op. En Dennis, bedankt voor je muze-van-Hees-zijn, ook al was het maar voor even.

Ter herinnering aan Jan Crijns

Door: Jan de Kanter

Afgelopen donderdag (17 november, red.) was hij al als eerste op de vergadering. Zoals altijd. We hebben gelachen en serieus gewerkt in de Werkgroep Ruimtelijke Ordening. Jan is ons historisch archief: "Weet je dat in 2007 de gemeente al...?" En vervolgens laat hij ons ook nog de betreffende stukken zien. Geen van de werkgroepleden heeft daarop nog een weerwoord. Samen met Anton volgt hij alles wat de gemeente produceert en wat van belang is voor Hees. En hij kent de mores van de ambtelijke wereld.
Nu horen wij dat hij vrijdag (18 november, red.) is overleden.
Bedankt Jan. Wij en de vereniging zullen je ontzettend missen.

“Mag het een onsje meer zijn?”

Wie is de beste verkoper/verkoopster van Hees?

Stem nu!

Door: Jacques de Vroomen

Een alledaagse, vaak wat haastige bezigheid: boodschappen doen. Maar soms krijg je er een opsteker van. Dan is de verkoper of verkoopster in de winkel geen doorgeefluik tussen jou en het gewenste artikel, maar een mens bij wie je zichtbaar welkom bent. Je krijgt er een plezierig gevoel van. Verkopers en verkoopsters die zonder geslijm perfect en hartelijk met klanten kunnen omgaan. Zo getalenteerd is niet iedereen die in een winkel werkt. Maar ze bestaan wel, de toptalenten. Ook in Hees.
Een comité uit de redactie van *de Stenen Bank* heeft met heel veel Heesenaren gesproken. En dat onderzoek leidde tot vijf nominaties. Alle vijf – of alle acht, want er zijn één paar (broer en zus) en één drietal bij – zijn puike verkopers. Maar wie is nu nummer één op deze lijst van vijf? Dat willen we vaststellen door een stemming onder onze lezers. En omdat *de Stenen Bank* doorgaans door meer dan één persoon gelezen wordt, mogen er per abonnee vier stemmen uitgebracht worden. Wellicht een uitnodiging tot discussie in de huiselijke kring thuis?

U kunt **tot 31 januari 2012** uw stem(men) uitbrengen via e-mail of post (minke.dorpsbelanghees@hotmail.com, Redactie Stenen Bank, p.a. Venusstraat 15, 6543 WD Nijmegen).
De winnaar of het winnende paar of drietal wordt in het eerstvolgende nummer van *de Stenen Bank* bekendgemaakt. Uiteraard zorgt de redactie voor een passende prijs.

De vijf genomineerden voor de prijs van beste verkoper/verkoopster in Hees zijn (in willekeurige volgorde):

1 Sylvia Claes, wellnesscenter Men & womens's care, Schependomlaan 94

2 Sylvana Berendsen, Bruna, Fuchsiastraat 22-24

3 Achmed Yilmaz, cafetaria Drive inn, hoek Molenweg-Tweede Oude Heselaan

4 Arno en Astrid de Roest (broer en zus), tabaks- en tijdschriftenwinkel Cigo Arno's, aan de Wolfkuilseweg vlakbij de Molenweg

5 Mientje, Peggy en Hans Walraven, Nijmeegs Kaasboertje, iedere donderdagochtend met de kraam op de markt van het Daniëlsplein

Foto's: Frank Jongejan

Kerstavond (niet) in de Petruskerk

Door: Piet Koster

De Petruskerk is eigendom van de Protestantse Gemeente Nijmegen maar, zoals wellicht bekend, worden er in de kerk sinds drie jaar geen zondagse diensten meer gehouden. Naast enkele andere activiteiten in de kerk is er nog wel elk jaar een kerstviering op Kerstavond georganiseerd.
Tot haar spijt heeft het kerkbestuur zich dit jaar geconfronteerd gezien met organisatorische beperkingen, waardoor het dit jaar niet mogelijk is weer een kerstviering te houden. Gelet op de korte termijn was een aanvaardbaar alternatief ook niet mogelijk.
Er zal voor volgend jaar worden overwogen of, en zo ja welke, mogelijkheden er zijn om aan de jarenlange traditie weer invulling te geven.
Ondanks het voorgaande wenst het kerkbestuur van de Protestante Gemeente u een vreugdevol kerstfeest toe.

Meetnet en luchtkwaliteit Nijmegen-West en Weurt

Door: Ton van Seters

Vanaf 2005 zijn er via een lokaal meetnet luchtkwaliteitsmetingen verricht in Nijmegen-West en Weurt. Dit gebeurde mede door de inspanningen van het Kronenburgerforum, een overlegorgaan van de drie overheden (provincie, gemeente Nijmegen en gemeente Beuningen), milieuorganisaties, ondernemers en bewonersgroepen (o.a. Vereniging Dorpsbelang Hees). In 2008 hebben we u in *de Stenen Bank* al gemeld dat de luchtkwaliteit in Nijmegen-West en Weurt geleidelijk aan het verbeteren was.
Begin dit jaar was er sprake van dat dit meetnet door de bezuinigingen aan de kant van de provincie niet meer voortgezet kon worden. Het Kronenburgerforum vond echter dat dit meetnet essentieel is om de komende jaren de gevolgen te kunnen registreren van de aanleg van de nieuwe Stadsbrug op de luchtkwaliteit. Naar aanleiding van een brandbrief van het Kronenburgerforum aan de provincie heeft de provincie alsnog voor in ieder geval twee jaar geld voor het meetnet toegezegd. Samen met de bijdragen van de twee gemeentes blijft het meetnet dus voorlopig operationeel.

Uit de resultaten van het meetnet over de periode 2005-2010 blijkt dat de luchtkwaliteit geleidelijk aan het verbeteren is. Zo daalt bijvoorbeeld het fijnstofgehalte (PM10, zie diagram). Voor meer details verwijzen we u naar de website www.westenweurt.nl.

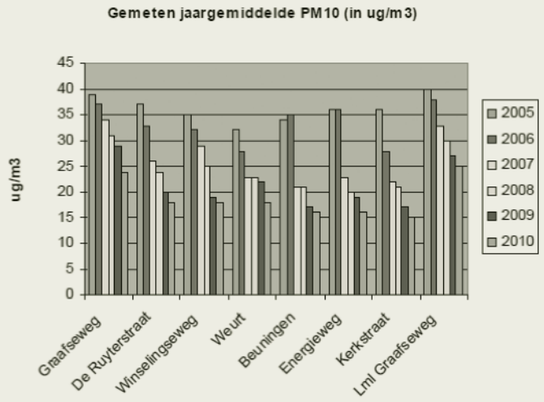

Veel vragen over bestemming Hees

Door: Jan de Kanter, voorzitter Werkgroep Ruimtelijke Ordening

Op 10 oktober j.l. informeerde de gemeente Nijmegen de bewoners van Hees over de opzet van het (voor)ontwerp bestemmingsplan voor Hees.* Dat het onderwerp leeft en dat de bewoners betrokken zijn bij de toekomst van Hees, bleek uit de hoge opkomst en de vragen die men stelde.
Een geruststelling is dat het voorontwerp een consoliderend karakter heeft: het is met name een beschrijving van de huidige situatie in Hees met betrekking tot de bestemming en het gebruik van de ruimte. Er worden geen nieuwe bouwlocaties geduid. Het karakter van Hees wordt goed beschreven in het Raamwerk Hees-Heseveld: uitstraling van een dorp, open en groene structuur, 'laankarakter' van de doorgaande wegen.
Toch is er ook ongerustheid. Want ook het huidige bestemmingsplan kent een consoliderend karakter – en toch zijn bewoners herhaaldelijk in het geweer moeten komen om dit te verdedigen. Daarbij had men soms het gevoel eerder 'tegen' de gemeente te moeten vechten dan dat men samen optrok. Dat leidde tot de vraag hoe dat mogelijk is terwijl het bestemmingsplan door beide was onderschreven.
Een tweede punt is dat het voorontwerp van het bestemmingsplan niet anticipeert op ontwikkelingen in de omgeving. Zo wordt er niet geanticipeerd op de toename van geluids- en milieuoverlast door het tracé Stadsbrug/Energieweg. Wethouder Kunst deed de toezegging aanwezig te zullen zijn met de portefeuillehouders als hierover een nieuwe bijeenkomst wordt belegd.
De Werkgroepen Groen respectievelijk Ruimtelijke Ordening zijn bezig een reactie op te stellen op het voorontwerp bestemmingsplan Hees. In het kort komt dit op het volgende neer:

- We onderschrijven de uitgangspunten van het voorontwerp.
- We missen in het voorontwerp concrete bewijzen voor het uitgangspunt het karakter van Hees te versterken (uitbreiden openbaar groen, ontwikkeling Park West).
- We missen maatregelen die anticiperen op ontwikkelingen in de directe omgeving.
- Een artikel "Beschrijving in hoofdlijnen als toetsingskader voor toekomstige ontwikkelingen" ontbreekt.

Als de reactie definitief is, zal deze worden gepubliceerd op de website van de vereniging. Voor vragen en/of opmerkingen kunt u zich tot mij wenden (e-mail j.de.kanter@calibris.nl).

* Dat de gemeente een wat andere definitie hanteert dan de vereniging voor wat Hees is, laten we hier even buiten beschouwing.

Aankondiging concert Nijmeegs Strijkersgilde

Zondag 4 maart, 15 uur, Petruskerk

Na het jubileumconcert op 15 oktober geeft het Nijmeegs Strijkersgilde in het voorjaar van 2012 opnieuw een concert in de Petruskerk. Alle leden van de Vereniging Dorpsbelang Hees kunnen tegen een gereduceerde prijs toegang krijgen (€5; normale prijs €12).
Het thema, *Verdriet en Troost*, is geheel passend bij de tijd van bezinning voor Pasen. U zult kunnen luisteren naar ingetogen muziek, afgerond met opbeurende klanken. Meer informatie volgt te zijner tijd op de website van de vereniging.

Kinderpagina

Sinterklaasfilmmiddag een groot succes

Half november kwamen er maar liefst 59 kinderen naar de kleine aula van De Lanteerne om te kijken naar de film *Sinterklaas en de Verdwenen Pakjesboot*. De kinderen hebben eerst heel hard gezongen en toen kwamen er maar liefst twee Zwarte Pieten die gezellig tussen de kinderen gingen zitten om mee te kijken naar de spannende film. In de pauze kregen alle kinderen een handvol strooigoed van de Zwarte Pieten, waarna er op het schoolplein druk gevoetbald en gespeeld werd om even de energie weer kwijt te raken. Na deel twee van de film hadden de Zwarte Pieten nog een leuke verrassing in petto: ze hadden voor alle kinderen een verrassing meegenomen. Het was een ontzettend gezellige middag!

Kinderagenda

Carnaval-knutselmiddag!

Zaterdag 28 januari, van 14 tot 16 uur in de aula van De Lanteerne.

Rebus: Welk Kerstliedje wordt hier gezongen?

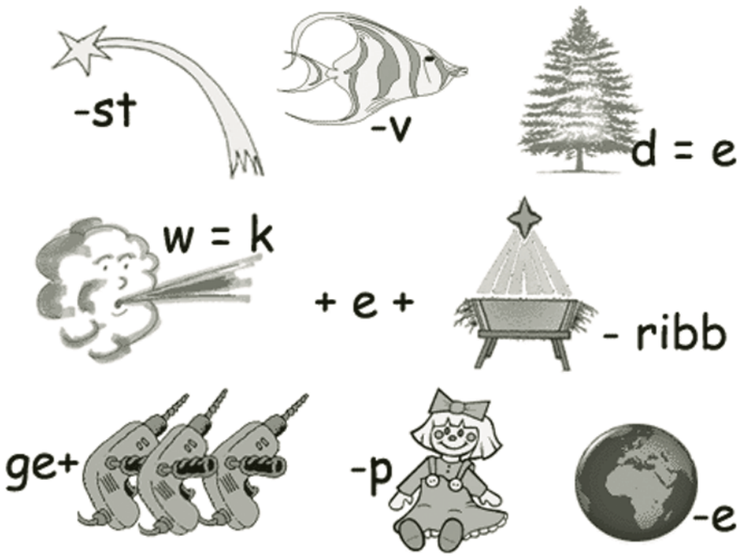

Ballon van winnaar vliegt wel 430 km!

Door: Hetty Vonk

Tijdens het Bouwdorp afgelopen zomer hebben meer dan 150 kinderen een ballon de lucht in laten gaan. De ballon van Milan Vaessen heeft de verste reis gemaakt. Hij heeft ruim 430 km gevlogen en is diep in Duitsland gevonden.

"Wooooow"

Op 11 november werd de prijs uitgereikt aan Milan. En wel bij de 'Roodborstjes', zo heet de klas van Milan op De Lanteerne. "Wooooow...", dat was de reactie van de klasgenoten van Milan toen ze hoorden hoe ver zijn ballon was gekomen. Alle 'Roodborstjes' zaten op het puntje van hun stoel toen Debby Wilschut en Monique Vermeulen de winnaar bekendmaakten. Milan is er heel blij mee. Hij had nog wel af en toe aan z'n ballon gedacht, maar hij had niet gedacht dat hij zou winnen.

Onder toeziend oog van meneer Hans, de directeur van De Lanteerne, en juffrouw Anne kreeg Milan de prijs overhandigd. Hij kreeg maar liefst drie toegangskaartjes voor het subtropisch zwemparadijs Heijderbos en kan dus lekker met z'n ouders een dagje gaan zwemmen!
Ook de ballon van Milans zusje is gevonden. Die heeft 32 km gereisd. Zij heeft dus niet gewonnen maar kan waarschijnlijk wel meegenieten van de prijs die Milan heeft gekregen.
Milan, van harte proficiat en veel plezier met je prijs!

Namens de organisatie van het Bouwdorp Hees,
Debby, Monique, Hetty, Floor, Bianca en Ilona

Oud en nieuw

Op de grens van Hees en Neerbosch

P.A. de Haan (geb. 1897) kocht rond 1920 de kwekerij Venlona, op de hoek van de Dennenstraat en de Kaaplandstraat (destijds Molenweg, die later werd verlegd). Familieherinneringen van zoon Wim de Haan zijn nauw verbonden aan deze locatie. Naar aanleiding van het recent gepubliceerde boek over de Heese geschiedenis schrijft hij het volgende: “Mijn vader woonde in het huis dat op de (linker)foto zichtbaar is en gebruikte de maaltijd bij de familie Heijmans op de Dennenstraat 111, dat ook in uw boek is afgebeeld. Het uiterlijk van dat huis is in de loop van de tijd overigens veranderd, niet verbeterd. Mijn vader is in april 1930 getrouwd met Dominica Heijmans en heeft toen een kwekerij in Lent gekocht en is in die plaats gaan wonen. Mijn moeder is in 1894 geboren op de Dennenstaat 111 en heeft daar gewoond tot haar trouwen.
“Overigens vind ik het goed dat in uw boek de grens tussen Hees en Neerbosch niet zo precies wordt getrokken. Immers in het dorpsleven werd er geen onderscheid gemaakt tussen Neerbosch en Hees. Tussen twee haakjes: mijn vader is ook gedurende een korte tijd voorzitter van Blauw-Wit geweest, de voetbalclub die destijds zijn voetbalveld in Neerbosch had tussen nummer 111 en de Rosastichting. Overigens ben ik opgegroeid met Hees en Neerbosch omdat het hart van mijn moeder daar lag.”

1920

2011

Hoek Dennenstraat-Kaaplandstraat | Foto: Frank Jongejan

Het Heilige Hartbeeld in de gang van Sancta Maria

Geschiedschrijving Sancta Maria

Door: Loek Janssen

Al ruim twee jaar ligt er in Hees een manuscript klaar om gedrukt en uitgegeven te worden. Het betreft de geschiedenis van Sancta Maria, het monumentale klooster- en wooncomplex aan de Bredestraat. Het wachten was op de formele overdracht van Sancta Maria door de Zusters van Barmhartigheid in Eindhoven, de huidige eigenaars, aan de nieuwe eigenaar: IrisZorg.
Maar lang genoeg gewacht! Het boek gaat verschijnen en wel eind januari of begin februari 2012. Opnieuw, na het boek over de geschiedenis van Hees, een boekwerk dat een stukje geschiedenis van Hees in woord en beeld brengt! Loek Janssen is verantwoordelijk voor de tekst, Anne-Marie Jansen voor de lay-out. Het eerste exemplaar zal worden uitgereikt in de kapel van Sancta Maria. Daarna zal een beperkt aantal exemplaren te koop worden aangeboden. De exacte datum, de tijd en de prijs zijn op het moment van het verschijnen van deze *Stenen Bank* nog niet bekend. Daarvoor moeten belangstellenden de site van de vereniging (www.dorpsbelanghees.nl) en de pers in de gaten houden!

Komt dat zien

Geschiedenis van Hees in 51e canonkast gepresenteerd

De Heese 51e canonkast werd op 14 oktober 2011 in het Huis van de Nijmeegse Geschiedenis (de Mariënburgkapel) met onderstaande toespraak geopend door Henk Termeer, lid van de Werkgroep Historie van onze vereniging. Ook presenteerde Termeer de nieuwe rondwandeling door Hees. Aansluitend overhandigde hij samen met twee andere leden van de werkgroep, Lidy Mahler en Anne-Marie Jansen, alvast symbolisch het verzamelde documentatie- en beeldmateriaal aan Claartje van Well van het Regionaal Archief Nijmegen. De Heese canonkast is tot medio januari 2012 gratis en voor iedereen te bezichtigen in het Huis van de Nijmeegse Geschiedenis. Wacht dus niet te lang!

“**Beste burgers en buitenlui,**

Bijna had ik het onlangs opgedoken pistool van Nijmeegs eerste Olympiër, de Heese huisarts en sportschutter dr. De Blécourt, meegebracht, maar ik heb het toch niet aangedurfd dat wapen de Nijmeegse wallen binnen te brengen. Als inwoner van het Schependom en van de buitengebieden word je immers al eeuwen door de Nijmeegse burgers scheef aangekeken, minderwaardig gevonden en als boerenkinkel snel verdacht van allerlei onbehoorlijke activiteiten.

Ook in de grote driedelige stadsgeschiedenis van 2005 zijn wij, inwoners van Hees en van het Schependom, er weer zeer bekaaid vanaf gekomen. Komt er dan nooit een einde aan die achterstelling? Weten die benauwde vestingbewoners dan niet hoe heerlijk en groen het nog is in de Nijmeegse buitenwijken? Kennen ze de Heese villa’s niet, de kassen en de parken? Daarom hebben we voor de goede orde zelf onze eigen geschiedenis maar eens op papier gezet. Dan kunnen ook de tienduizend binnenstadters lezen hoe het in het verleden is gegaan met de bewoners van het overgrote deel van Nijmegens huidige grondgebied en hoeveel zíj wel niet aan óns te danken hebben.

Dat werken aan de eigen geschiedschrijving is ons overigens buitengewoon goed bevallen. Al een jaar of tien verzamelden we documenten en afbeeldingen, spraken we met oude bewoners en schreven we historische artikelen voor *de Stenen Bank*, het blad van Hees. In dat mooie blad deden we ook oproepen als we meer informatie nodig hadden en plaatsten we reacties van bewoners. Na twee jaar plannen, schrijven en corrigeren verscheen het boek tenslotte in augustus 2011. Kort nadat de burgemeester het in ontvangst had genomen, liet hij weten dat hij het in Nijmegen voor gezien hield. Daar waren we met ons boek nou ook weer niet op uitgeweest. Of was het toeval? Natuurlijk waren alle duizend exemplaren van het boek daarna binnen enkele dagen uitverkocht. Overigens heeft het bestuur van de Vereniging Dorpsbelang Hees, in feite de raad van de stadswijk Hees, intussen beloofd dat er een herdruk komt.

Bij de aanbieding van het boek merkte de burgemeester op dat betrokkenheid bij de wijk ook de band met de stad versterkt, kortom dat het wijkgevoel ook bijdraagt aan het stadsgevoel. Wij kunnen dat alleen maar bevestigen. Doordat we ons hebben verdiept en ingeleefd in onze lokale geschiedenis is onze band met mensen, gebouwen, straten, onze wijk maar ook met onze stad versterkt. Inleving en kennismaking leiden kennelijk tot meer begrip en meer begrip tot affiniteit en betrokkenheid. Wijkgeschiedschrijving helpt dus bij het scheppen van betrokkenheid en kan helpen bij het inburgeren in een wereld waar mensen steeds vaker verhuizen en steeds kortere wortels hebben. We presenteren hier met trots twee nieuwe zaken: het Heese venster in de Nijmeegse canon en een nieuwe rondwandeling door Hees. Hopelijk dragen die bij aan de volgende drie doelen. Ten eerste aan de waardering voor de gebieden van het voormalige Schependom (Hees, Neerbosch en Hatert), maar evengoed voor Dukenburg, Lindenholt, Brakkestein en Lent en voor de lokale gebouwen, monumenten en andere restanten van hun eigen geschiedenis. Ten tweede aan de kennis van de eigen voorgeschiedenis van de vroegere buitengebieden van de stad, waar nu de overige 145.000 Nijmegenaren wonen. Ten slotte aan de band van al die oude en nieuwe stadsburgers en buitenlui met het gebied waar ze nu wonen en Nijmegenaar zijn.

Ik dank u voor uw aandacht.”

Henk Termeer

Foto's : Henk Termeer

Column

Hees heeft toch Romeinse wortels

Door: Henk Termeer

Godenpijler | Foto: Elly Waterman

Zal je net zien. Nog maar nauwelijks was ons nieuwe boek over de Heese geschiedenis gedrukt of er dook in gemeentelijke stukken nieuwe archeologische informatie op die eerder nergens bekend was gemaakt. Na eerdere vergeefse naspeuringen van de redactie van het boek naar Romeinse resten, meldt de gemeentelijke dienst Archeologie en Monumenten nu in een stuk uit mei 2011 ineens doodleuk: “In 1966 is aan de Kometenstraat een Romeins graf gevonden uit de 2e eeuw.”[1] En in een wat later uitgekomen gemeentelijk stuk volgt daarop de conclusie: “Dit betekent zonder twijfel dat er zich in de omgeving meer graven bevinden.”[2] Omdat er blijkens dezelfde bronnen in 2001 ook aan de Energieweg een kuil met Romeins aardewerk is aangetroffen, staat het hele hart van Hees inmiddels op de gemeentelijke plankaarten ingekleurd met ‘waarde archeologie 3’, wat betekent: “gebied van zeer hoge archeologische waarde.” Welke consequenties dat heeft? Daarover schrijft de gemeente nog: “Uitgangspunt voor dit gebied van zeer hoge archeologische waarde is behoud *in situ* van het archeologisch bodemarchief. Om de archeologische waarden te beschermen, krijgt dit terrein een dubbelbescherming.” Voorlopig laat de gemeente alles dus zoveel mogelijk in de grond zitten en ziet zij erop toe dat ons bodemarchief niet door onbevoegden of onnodig wordt verstoord. Ik hoop binnenkort meer te kunnen melden over de resten van onze Romeinse voorgangers.

1 *Raamwerk Hees-Heseveld. Bouwsteen voor het bestemmingsplan Nijmegen West* (gedateerd mei 2011), p. 22

2 Ontwerp Hees-Heseveld 20 (Carréstraat 54), Bestemmingsplan, NL.IMRO.0268.BP48W20-ON01, d.d. 23 augustus 2011 (http://ruimtelijkeplannen.nijmegen.nl).

Orgel Petruskerk zo'n 366 jaar oud

Door: Piet Koster

In de Tweede Wereldoorlog werd de Petruskerk zwaar beschadigd door een bom. Hierbij ging ook het orgel verloren. Na de oorlog werd de kerk weer opgebouwd. Orgelmaker Vierdag maakte een nieuw orgel, dat in 1952 in de kerk werd geplaatst.
Het was het eerste orgel dat Vierdag maakte en bleek van mindere kwaliteit. In 1972 begon het orgel dusdanige lekkages te vertonen dat het onbruikbaar werd. In de daaropvolgende jaren zongen de kerkgangers begeleid door een harmonium en later een elektronisch orgel dat in het koor van de kerk stond. Tot in 1975 besloten werd het orgel van Vierdag te restaureren. De restauratie kwam in handen van orgelbouwer Slooff. Die concludeerde echter al snel dat het orgel de opknapbeurt niet meer waard was en de restauratie was van de baan. Gelukkig beschikte de firma Slooff nog over een historisch orgel met fraai houtsnijwerk dat erg geschikt was voor de eeuwenoude Petruskerk.
In 1980, acht jaar nadat het orgel van Vierdag het begaf, werd dit orgel in de Petruskerk geplaatst.

Foto: Piet Koster

Origineel Vlaams pijpwerk

Nader onderzoek van dat orgel leidt ons naar de Vlaamse orgelbouwer Jan Bremser. Rond 1645 bouwde hij een orgel voor de Rooms Katholieke Carmelitessenkerk in Mechelen, België. Dit is het orgel dat tenslotte, na negen verplaatsingen, door Slooff in de Petruskerk werd geplaatst.
In de loop van de tijd zijn er veranderingen aangebracht: registers werden vervangen, de toonomvang werd uitgebreid, de windlade werd vervangen, het orgel kreeg een subbas en een pedaal en in 1980 werd een aanzienlijke restauratie uitgevoerd. Het orgel is dus niet meer in originele staat. Maar volgens een orgelbouwer die onlangs aan het orgel werkte, is er nog origineel Vlaams pijpwerk aanwezig en ook de kast zou Vlaams zijn. De plaatsing in 1980 stond onder toezicht van de heer Klaas Bolt, organist van de Sint Bavokerk. In zijn rapport over het orgel schrijft hij onder andere: "Het houtsnijwerk is van hoge kwaliteit; de beide vleugelstukken met cherubs lijken zeventiende-eeuws."
Delen van het pijpwerk en waarschijnlijk ook de kast van het orgel zijn rond 1645 gemaakt in Mechelen door Jan Bremser. Dat betekent dat het orgel in de Petruskerk, of tenminste delen van het orgel, zo'n 366 jaar oud is. Het orgel is een rijksmonument, een historisch instrument, waard om behouden te blijven.

Omzwervingen van het orgel door de eeuwen heen:

A 1645 – 1672: Mechelen (België): Rooms Katholieke Carmelitessenkerk

B 1672 – 1787: Retie (België): Rooms Katholieke kerk
De kosten "van d'orgel te helpen haelen [van Retie] tot Mechelen met karre ende peert" waren zeven gulden.

C 1781 – 1870: Lith: Nederlands Hervormde kerk, Rooms Katholieke Schuurkerk en Rooms Katholieke Waterstaatskerk
Het orgel werd in 1781 gekocht voor 176 gulden. Deze lage prijs duidt erop dat het destijds in slechte staat verkeerde.

D 1870 - 1943: Maren: Rooms Katholieke kerk en Rooms Katholieke Lambertuskerk

E 1944 - 1973: Lekkerkerk: Gereformeerde Kerk

F 1980 – heden: Nijmegen, Hees: Protestantse Petruskerk

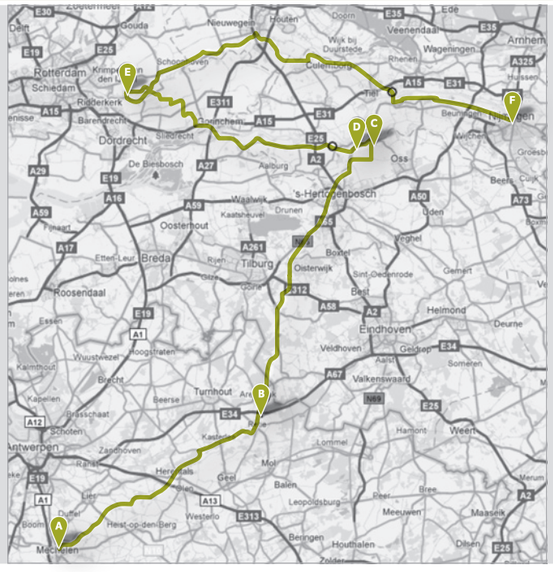

De organist van de Petruskerk

Door: Piet Koster

Johan van der Werf is 53 jaar kerkorganist geweest waarvan de laatste 35 jaar als vaste organist van de Petruskerk. In 2007 is hij ermee gestopt; het was mooi geweest.
Hij heeft meegemaakt dat in 1975 het Vierdag-orgel in de Petruskerk het definitief begaf. Hij was lid van de orgelcommissie die als taak had om het Vierdag-orgel te restaureren. Die taak veranderde nogal toen bleek dat het orgel niet meer te restaureren viel. Er moest een ander orgel komen wat veel duurder werd. Dit kostte jaren van vergaderen en geldwerving. Maar in 1980 was het eindelijk zover: orgelmaker Slooff plaatste een gerestaureerd historisch orgel in de Petruskerk. In december 1980 werd het nieuwe orgel met een feestelijke dienst in gebruik genomen. In die dienst speelde Van de Werf echter niet op het orgel. Dat was voorbehouden aan de orgeladviseur, de heer Klaas Bolt.
Daarna was Van der Werf tot 2007 de organist van de Petruskerk, het was dan ook 'zijn' orgel. Hij vindt het een fijn orgel om te spelen, "het speelt lekker licht". Grote problemen met het orgel heeft hij niet gehad. Wel eens een 'hanger' – dan blijft er een toon voortdurend doorspelen. Maar omdat de organist altijd ruim voor de dienst aanwezig is, is er tijd om het euvel te verhelpen: even een paneel verwijderen, een leertje wat vochtig maken, een beetje strakker draaien, en het is weer opgelost. Een orgel is en blijft gevoelig voor droogte en temperatuurwisselingen.
Een keer toen de gemeentestop gesprongen was, vroeg de predikant aan Van der Werf of hij wilde voorzingen.
Een kerkorganist is gebonden aan de liederen die de dominee hem opgeeft. Voor Van der Werf is dat geen probleem; in de kerk ben je geen concertorganist maar een dienaar van de gemeente. Bovendien laten de voor- en naspelen voldoende ruimte voor improvisatie en keuze van eigen muziekstukken. De moeilijkste maar achteraf ook de mooiste dienst als organist was de begeleiding van een uitvaartdienst waarin hij ook een sopraan moest begeleiden. Pas een paar dagen voor de dienst kreeg hij de muziek, die heel moeilijk bleek te zijn. Hij heeft in die paar dagen hard gestudeerd en de dienst ging erg goed. Onlangs heeft hij nog op verzoek in een uitvaartdienst gespeeld; een oud-collega was overleden.
Hij speelt nu elke maand nog even op het orgel. Elke tweede zaterdag van de maand is er 's morgens in de Petruskerk een psalmenleerhuis – Sjoel Petrus, toegankelijk voor iedereen –, waar psalmen worden gelezen, gezongen en besproken. Na afloop 'duikt' Van der Werf nog even achter het orgel; kijken hoe het erbij staat.

Foto: Frank Jongejan

Geachte wereldburger,

Ja Heesenaren, hier zullen jullie van opkijken. Ik heb buitengewoon verrassend nieuws. Ja, lees maar gauw verder. Maar eerst even wat geheugens opfrissen.

Op 31 oktober van dit jaar – het is breeduit in het nieuws geweest – zou onze aarde zeven miljard mensen tellen. Een mededeling waarbij meteen ook een vraag opkomt. Waar is die nummer zeven miljard nu precies geboren? Zo'n vraag kun je wel stellen, maar hem beantwoorden is allerminst simpel. Er worden op aarde 255 baby's per minuut geboren, waarvan 55 in India. Dat hoge aantal van 55 was voor de

Noa | Foto: familie Eekhout

Verenigde Naties aanleiding om te zeggen dat nummer zeven miljard 'dus' in India geboren zou zijn. Een wel heel simpele logica. Rekenkunde uit het pleistoceen. Nemen we dus niet serieus.
Baas Poetin, die man van wie beweerd wordt dat bijna alle Russische vrouwen verliefd op hem zijn – over smaak valt wel degelijk te twisten –, baas Poetin vond dat de zeven miljardste een Rus moest zijn. En Poetin heeft nummer zeven miljard meteen ook maar aangewezen. Een jongetje, Alexander. Hij zou in het dorpje Petropaulosk-Kamtsjaki geboren zijn. Waarschijnlijk hebben ze dat joch uitgekozen omdat die plaatsnaam zo lekker in het gehoor ligt. Maar ook onzin natuurlijk, want de bevolking van Rusland krimpt al jaren. Een Rus kan het dus nooit zijn.

Ik ben er eens goed voor gaan zitten en heb wat zitten rekenen. Je moet een massa gegevens in een grafiek bij elkaar zetten. Allereerst de geboortes: 4 per seconde. Dan de sterfgevallen: 2,5 per seconde. En dat uitgezet op een exacte tijdslijn in tienden van seconden. Geboortes en sterfgevallen moet je vervolgens corrigeren met de L-factor. L staat voor 'liegen'. Ik noem bijvoorbeeld Griekenland, waar het overlijden van opa en oma zorgvuldig geheim gehouden wordt, omdat het pensioen zo lekker doorbetaalt. En dan heb je ook te maken met de ondergeschoven kinderen, kinderen der duisternis, kinderen van Staat, onnozele kinderen en kinderen die met het badwater zijn weggegooid. Verder natuurlijk, dat vergat ik bijna, de bastaarden. Neem bijvoorbeeld Prins Bernhard. Weet u hoeveel buitenechtelijk kroost deze man op de wereld heeft gezet? U weet dat niet, maar ik wel. Heb dat allemaal uitgezocht. Als je dan alles op een rij hebt, ga je rekenen. Met de computer uiteraard. We pakken het modern aan. Hoe dat precies moet, kan ik hier niet uitleggen. Dan zou ik aan ruimte nog meer dan deze hele Stenen Bank *nodig hebben. Ik beperk me daarom noodgedwongen tot de conclusie. Een conclusie waarvan u zult opkijken want de conclusie is zeer opmerkelijk.*

Nummer zeven miljard is niet in India, niet in Rusland maar... in Hees geboren. En niet op 31 oktober maar reeds op 19 oktober. Om heel precies te zijn op 19 oktober om 16.21 uur en 0,3 seconde. Die tiende secondes zijn zo belangrijk omdat er, zoals hierboven al opgemerkt, vier baby's per seconde op de wereld bijkomen.
Haar naam, want het is een meisje:

NOA

Dochter van Bastiaan en Karin Eekhout uit de Korte Bredestraat 7.
Nee, het is geen wolk van een baby, veel mooier. Wat heb je nou aan een wolk? En vanaf nu, na dit spectaculaire begin, dus een beroemde Heesenaar. We zullen ongetwijfeld nog van die Noa horen.

Met vriendelijke groet,
Jacques de Vroomen

centrum voor
jeugd en gezin

Voor kleine en grote vragen over opvoeden

Het Centrum voor Jeugd en Gezin is er voor alle ouders in Nijmegen. Voor kleine en grote vragen over opvoeden. Voor tips en advies van deskundigen.

bellen
mailen
chatten

www.cjgnijmegen.nl
088 001 13 11
info@cjgnijmegen.nl

Adverteren in uw wijk?
Hier kan de volgende keer
uw advertentie staan.

Kapsalon MARGOT
Godfried Bomansstraat 22
6543 JA Nijmegen
Openingstijden:
Dinsdag 9.00 - 20.00 uur
Woensdag t/m Vrijdag
9.00 - 17.30 uur
Tel: 024 - 845 02 11
Margot is uw vaste kapster
Knippen vanaf 15 euro
Voor tarieven zie:
www.kapsalonmargot.nl
Bij inlevering advertentie
eenmalige korting van 10%

1985-2010

25 jaar samen onderweg, samen op weg...
terugkomen in je eigen kracht

Diagnostiek, begeleiding en coaching van
kinderen, jongeren en volwassenen.

Drs. Gerjó Pieters-Mestrom

Orthopedagoge-generalist
GZ-psycholoog, Kinder- en jeugdpsycholoog

Oplossingsgerichte cognitieve therapie en coaching
Mindfulness
Cogmed Werkgeheugen Training
Psychodiagnostisch onderzoek

Korte Bredestraat 59
6543 ZP Nijmegen

024-3782314
gerjo.pieters@wanadoo.nl
www.gerjopieters.nl

Iets te vieren !

Op een uniek plekje in Nijmegen,
in een persoonlijke sfeer.

www.sfeerhuys.nl

Janssen
VAKSCHILDERS

RENOVATIE
ONDERHOUD
WANDAFWERKING

Voor meer
informatie kunt
u bellen met:
(024) 377 40 03

THOONEN METAALBOUW

SINDS 1897

STENEN BANK • RESTAURATIE 1997

BEDRIJFSWEG 9
6541 DC NIJMEGEN

T +31 [0]24 - 377 09 77
F +31 [0]24 - 377 28 48

E INFO@THOONEN.EU
W WWW.THOONEN.EU

KWALITEIT VOOR PARTICULIER EN BEDRIJF

METALEN RAMEN
[AUTOMATISCHE] DEUREN
FIJN STAALWERK

WINKELPUIEN
REPARATIES METALEN PUIEN

BIJ KONINKLIJKE BESCHIKKING
HOFLEVERANCIER

ISO 9001 QUALITY ASSURANCE REGISTER

KINDERFIETSEN
ELECTRISCHE FIETSEN
RACEFIETSEN & ATB'S
STADS- & HYBRIDEFIETSEN

DENNENSTRAAT 69
6543 JP NIJMEGEN

T +31 [0]24 - 377 00 06

E THOONEN@BIKETOTAAL.NL
W WWW.THOONENBIKETOTAAL.NL

Bike Totaal

THOONEN tweewielers

SCHOOL'S COOL
mentoren voor brugklassers nijmegen

School's cool Nijmegen zoekt goedopgeleide vrijwilligers (hbo-wo-niveau) die als mentor een brugklasser willen ondersteunen.
Kunt u zich inleven in een 12-13-jarige en zoekt u zinvol vrijwilligerswerk? Meldt u dan aan!
Wij bieden onkostenvergoeding en coaching.
tel. 024-3503466

info@schoolscoolnijmegen.nl
www.schoolscoolnijmegen .nl

GEVESTIGD:

psychologenpraktijk Bernts & Bloo

Mw. Drs S.J.H. BERNTS
Mw. Drs R.J.K. BLOO

Dr. de Blécourtstraat 38
6541 DJ Nijmegen
Mobiel: 06 410 65 111

ANAC

INDOOR KARTING

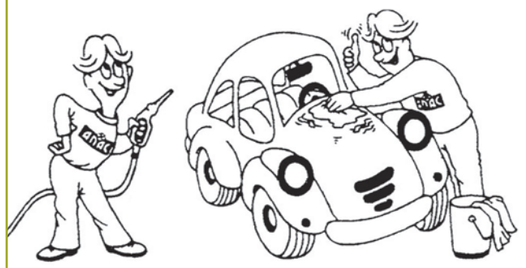

TANK, WAS EN KART MET PLEZIER

---

postkantoor

bruna altijd actueel!

Fuchsiastraat 22/24 Nijmegen

> Makkelijk bereikbaar
> Volop gratis parkeergelegenheid
> Leuk assortiment in de winkel (o.a. Diddl)
> Uitgebreid dienstenpakket in het postkantoor
> Winkel en postkantoor reeds om 08.00 u open (ma t/m vr)
> U bent van harte welkom

winkel (024) 388 69 76
postkantoor (024) 378 58 10
Fax (024) 373 28 27

---

vormweijs | simone weijs ■ lid bno
grafische vormgeving ■ typografie ■ webdesign

vormweijs.nl

M 06 - 505 301 88
T 024 - 378 72 13
W www.vormweijs.nl

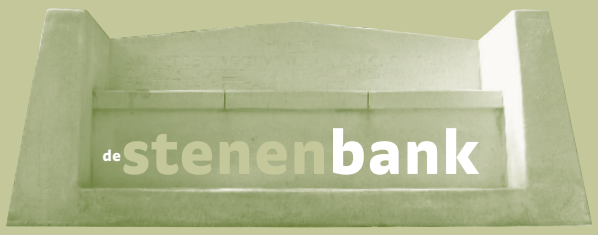

***de Stenen Bank* is een uitgave van de Vereniging Dorpsbelang Hees. Deze vereniging streeft naar het behoud van het groene en dorpse karakter van Hees.**

Het bestuur van de Vereniging Dorpsbelang Hees
Ton van Seters (Voorzitter), **tel:** 024-3770765
Jacques Huybrechts (Penningmeester), **tel:** 024-3780875
Wilma van Seters-van Steen (Secretaris), **tel:** 024-3770765
Miny Schennink-Paus, **tel:** 024-3772436
Siebold de Graaf, **tel:** 024-3481776

Secretariaat
Wilma van Seters-van Steen, **tel:** 024-3770765
Schependomlaan 14, 6542 RM Nijmegen
e-mail: dorpsbelanghees@planet.nl
giro: 349955 t.n.v. Vereniging Dorpsbelang Hees

Penningmeester
e-mail: financien@dorpsbelanghees.nl

Lid worden?
U kunt lid worden via e-mail met de ledenadministratie, via het contactformulier op de website of telefonisch via het secretariaat van de vereniging. Het lidmaatschap kost € 10,- per jaar. Hiervoor ontvangt u een acceptgirokaart. Indien u elektronisch betaalt verzoeken wij u om tevens uw adres en postcode te vermelden.
e-mail: ledenadmin@dorpsbelanghees.nl

Werkgroepen/dossiers en contactpersonen
Groen Hees: Ab Verheul, **tel:** 024-3779914
Historie: Jan Brauer a.i., **tel:** 024-3785682
Ruimtelijke Ordening: Jan de Kanter, **tel:** 024-3780508
Milieu: Ton van Seters, **tel:** 024-3770765
Bouwdorp Hees: Monique Vermeulen **tel:** 024-8485818

Redactie
Minke Veldhoen (eindredactie), Wilma van Seters-van Steen, Henk Termeer, Jan Brauer, Jacques de Vroomen.
vormgeving: Simone Weijs
fotografie: Frank Jongejan
advertenties: secretariaat

Redactieadres van de Stenen Bank
Schependomlaan 14, 6542 RM Nijmegen, **tel:** 024-3770765
e-mail: dorpsbelanghees@planet.nl

Drukwerk: Benda drukkers, Nijmegen

Let op! Kopij inleveren voor 25 februari 2012 op het redactieadres.

MIX
Papier van verantwoorde herkomst
FSC® C017135

Bezoek de website van de vereniging
www.dorpsbelanghees.nl

Heese details

De oplossing van de laatste **prijsvraag** (nummer 6, *de Stenen Bank* september) was: het pand aan de Bredestraat 191. De winnaar heeft inmiddels onze felicitaties en de boekenbon in ontvangst genomen.

Foto's: Frank Jongejan

Gezocht:
opslagruimte

De vereniging is op zoek naar een goedkope, vorstvrije en droge opslagruimte (4 tot 5 m² en 2 tot 2,5 m hoogte) om materialen, voornamelijk die we jaarlijks gebruiken bij het Bouwdorp, te kunnen opslaan. Wie kan ons hierbij helpen? U kunt contact opnemen met het secretariaat van de vereniging (dorpsbelanghees@planet.nl of 024-3770765).